

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ

*М.А. Личман
Полтава, Україна*

На етапі становлення громадянського суспільства, суверенної демократичної української держави, інтеграції України до Європейського співтовариства особливого значення набуло завдання підвищення рівня правосвідомості та правової культури громадян. Ефективне розв'язання цього завдання прямо пов'язане з правовим вихованням та юридичною освітою населення. Насамперед, це стосується навчання й виховання молодого покоління та майбутніх фахівців-юристів, які повинні не лише знати й неухильно дотримуватися вимог законів та інших нормативно-правових актів, але й уміло застосовувати їх у своїй практичній діяльності та побуті.

Особливої актуальності загальна юридична освіта набула й з огляду на проведення в Україні конституційно-правової реформи. Розуміння основ функціонування держави і права стає необхідною умовою активної життєвої позиції кожного громадянина України. Без глибокого знання змісту прав, свобод, обов'язків, механізмів їх здійснення та гарантій реалізації неможливі демократизація нашого суспільства, розвиток сучасної цивілізації та правава культура населення. Внаслідок цього підвищуються вимоги до студентів та учнів загальноосвітніх шкіл – майбутніх фахівців – щодо належного рівня знань основ правознавства та опрацювання практичних навичок застосування правових норм у повсякденному житті [1, с. 5].

Метою написання даної наукової статті є визначення особливостей здійснення правового виховання учнів.

Правове виховання – найважливіший напрям у педагогічному забезпеченні правової соціалізації та правової культури населення. У сучасних умовах правове виховання набуло глобального значення. Освітній вплив на молоде покоління і всіх громадян повинен містити правове виховання. Ця робота вимагає особливої педагогічної майстерності, оскільки без неї правові знання не дієві, а правові повчання не перетворюються на правові навички вихованців [2, с. 6].

Серед основних показників ефективності й результативності правового виховання – наявність у вихованців певного рівня правової культури та правової свідомості.

Сучасні науковці трактують правову культуру як багатогранний і багаторівневий соціокультурний феномен. Існує чимало різноманітних визначень правової культури. Так, А.Б. Венгеров зазначає, що правава культура характеризує рівень правосвідомості, включає ступінь знання права, на яке спирається виконавча влада, посадові особи, характерною для неї є також інтенсивність переконань в цінності права [3, с. 127].

Проблему формування правової культури молодого покоління досліджували А.Ф. Дубровський, Г.М. Міньковський, В.М. Оржехівська, Є.І. Петухов, О.І. Пилипенко, М.К. Подберезький, М.М. Фіцула та ін.

Поняття «правава культура» нерідко ототожнюють із поняттям «правава вихованість» [2, с. 89].

Правосвідомість, за визначенням В.М. Хропанюка, – це сукупність ідей, поглядів, почуттів, традицій, переживань, що виражають ставлення людини до правових явищ суспільного життя, це уявлення про законодавство, законність, правосуддя, про правомірну або неправомірну поведінку [4, с. 203]. Правосвідомість є різновидом суспільної свідомості.

Правава культура – складова частина духовної культури [5, с. 42]. Рівень її розвитку визначається рівнем переконаності в цінності закону, дотримання правил поведінки, у неприпустимості їх порушення. Правава культура, за твердженням автора, передбачає соціально-правову та соціально-політичну активність.

Формування правової культури у навчально-виховному процесі під час правового виховання учнів повинна бути забезпечена різноманітними завданнями, методами і принципами правового виховання. В цьому випадку важливу роль відіграють програми, що стосуються вивчення основ правознавства, затверджені Міністерством освіти і науки України для 11-річної школи у 10-11 класах і програми для 12-річної школи, оскільки вони мають вирішальне значення у формуванні правової культури учнів як педагогічної умови забезпечення цього процесу [5, с. 46].

Разом із традиційним для української школи предметом «Основи правознавства», який з 2010/2011 навчального року викладатиметься як базовий предмет в старшій школі, з 2009/2010 навчального року вводиться новий предмет «Правоознавство. Практичний курс», який стає важливою складовою системи правової освіти учнів. Програма курсу частково «розвантажує» базовий та профільні курси правознавства в старшій школі, допомагаючи не тільки засвоєнню учнями певних понять, а й формуванню в них інтересу до права, поваги до закону та правомірної поведінки. Для профільних класів чинною є програма «Правоознавство для ліцеїв, гімназій, класів з поглибленим вивченням правознавства» (автори І. Котюк та О. Котюк; І.Б. Усенко,) (журнал «Історія в школах України», №5, 2002) [6].

Підготовка вчителів до викладання курсу та оволодіння інтерактивними методами має передбачати можливість проходження ними тренінгового навчання зі змісту курсу[7].

При вивченні правознавства особливо пильну увагу треба звертати на викладання основ теорії держави і права, розуміння та оволодіння ними юридичною термінологією. При вивченні основ галузевого законодавства віддавати пріоритет конституційному законодавству. Стосовно профільюючих галузей права: цивільного, адміністративного, кримінального, трудового, земельного, житлового, котрі мають прикладне значення, зауважимо, що вони є дуже динамічними [8].

У сучасних умовах українського суспільства правова освіта є одним з найважливіших чинників розвитку особистості, становлення громадянського суспільства і демократичної правової держави, умовою формування правосвідомості громадянина. Вона спрямована на отримання знань, навичок, ставлень і ціннісних орієнтацій, необхідних людині для ефективного соціального функціонування, реалізації її життєвих цілей і завдань.

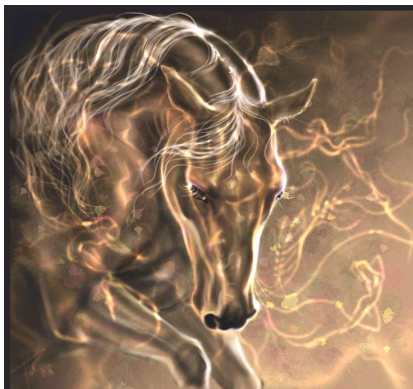
Це потребує посилення практичної спрямованості навчання правознавства, насамперед запровадження для старших підлітків спеціального практичного курсу, основним результатом якого має стати перетворення права на важливий регулятор життя і поведінки учня в умовах його швидкої соціалізації [7].

Література

1. Правознавство: Практикум / За заг. ред. С. М. Тимченка, Т. О. Коломоєць. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. – 219 с.
2. Головка Н. І. Правова педагогіка : навч. посіб. / Н. І. Головка. – К. : МАУП, 2007. – 248 с.
3. Венгеров А. Б. Теория государства и права / А. Б. Венгеров. – М. : Юристъ, 1996. – 152 с.
4. Хропанюк В. Н. Теория государства и права : учебное пособие для высших учебных заведений / В. Н. Хропанюк / Под ред. профессора В. Г. Стрекозова. – М. : Знания, 2010. – С.10–20.
5. Столяренко А. М. Юридическая педагогіка : Курс лекцій / А. М. Столяренко. – М., 2000.
6. Про Вивчення правознавства у 2013-2014 навчальному році [Електронний ресурс] / Сайт Міністерства освіти і науки України // Електр. версія. Доступ до ресурсу: <http://www.mon.gov.ua/images/files/doshkilna-crednya>.
7. Навчальна програма «Правознавство (практичний курс)» для 9-х класів навчальних закладів [електр. ресурс] / Сайт Міністерства освіти і науки України // Електр. версія. Доступ до ресурсу: <http://www.mon.gov.ua/main.php?query=education/average>.
8. Історія і правознавство [електр. ресурс] / Електр. версія. Доступ до ресурсу: http://www.cvoippo.edu.ua/files/Istor_i_pravo11.doc

ІПОТЕРАПІЯ – ДОТИК ДО ПРИРОДИ (Науково-пошуковий проект практичного спрямування)

В.І. Лялун
Кременчук, Україна

Коні, здавалося, були супутниками людини все життя. Важко сказати, коли і де коні вперше підкорили людину своєю красою та ширістю. Але мова піде про те, як коні можуть рятувати життя людей.

Іпотерапія — метод лікування, заснований на взаємодії людини зі спеціально навченим конем, адаптованим до можливостей хворого в опануванні верхової їзди.

У процесі верхової їзди в роботу включаються всі основні групи м'язів тіла. Це відбувається на рефлекторному рівні, оскільки дитина-вершник, рухаючись разом з конем, інстинктивно прагне зберегти рівновагу, аби не впасти, тим самим спонукаючи до активної роботи як здорові, так і уражені м'язи, не помічаючи цього. Механізм дії іпотерапії на організм людини такий самий, що й будь-якої іншої форми лікувальної фізкультури – під впливом фізичних вправ посилюються функції вегетативних систем. При сильному спастичному зведенні ніг діти часто не в змозі сісти на коня глибоко, тому заняття починають немов напівлежачи, відкинувшись назад і розмістивши ноги ближче до шиї коня. Таке положення зручне для ніг, але незручне для вершника в цілому. Поступово дитина прагне сісти прямо, оскільки тільки у цьому положенні зможе самостійно триматися на коні, і їй доводиться опускати ноги нижче. Вершник, самостійно змінюючи своє положення і поступово випрямляючись, прагне глибше сісти на коня, що є одним з найважливіших принципів іпотерапії як методу фізичної реабілітації дітей з обмеженими можливостями. Дитина сама прагне подолати недуг і бачить результати своєї боротьби: стає зручніше сидіти, з'являється можливість управляти конем. Під час руху коня тулуб вершника виконує ті ж самі рухи, як і при ходьбі. Одночасно з розслабленням ніг йде зміцнення м'язів спини та їхня гармонізація.